

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА
ТЕХНОЛОГІЙ
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ**

Затверджено:

Протокол засідання кафедри
фінансів, обліку і оподаткування
№ 1 від 31 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри ФОО

С.М. Шуляренко

Викладач	КРАВЧЕНКО Ольга Олексіївна Доктор економічних наук, професор
Посилання профіль викладача на сайті ДУІТ	КРАВЧЕНКО Ольга Олексіївна
E-mail	kravch.olha@gmail.com
Факультет, Кафедра	Факультет Управління і технологій/ Кафедра фінансів, обліку і оподаткування м. Київ, вул. Івана Огієнка, 19, каб. 602 телефон: +38044 591-51-08
Консультації	Кожен вівторок та четвер з 14 до 16 м. Київ, вул. Івана Огієнка, 19, каб. 602 або за ZOOM посилання

Офіційна назва освітньої програми	Економіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань, спеціальність	05 «Соціальні та поведінкові науки» 051 «Економіка»
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Цикл дисциплін професійної підготовки, Вибіркова
Курс / Семестр викладання	3/6
Обсяг дисципліни	4 кредити ECTS / 120 загальна кількість годин
Види та кількість аудиторних занять, денна/ заочна	Лекції – 24 години / 4 години Практичні заняття – 20 годин / 8 годин
Форма контролю	Залік
Локація та матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія згідно з розкладом. Мультимедійний проектор, мережа Internet.
Мова викладання	Українська

Мета вивчення дисципліни	Формування системи базових знань з теорії і практики фінансових відносин суб'єктів господарювання, формування фінансових ресурсів, фінансового планування, організації фінансової діяльності підприємств.
Загальні компетентності	ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
Спеціальні (фахові) компетентності	СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати. СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.
Програмні результати навчання	ПРН5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади). ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ЧИМ ЦІКАВИЙ КУРС:

Курс дає можливість розширити світогляд та професійні компетенції шляхом:
 ознайомлення з економічною сутністю фінансів і теоретичними основами управління фінансами підприємств в умовах ринкової економіки;
 здобуття знань з особливостей управління фінансами підприємств з урахуванням ризиків;
 здобуття навичок використовувати знання щодо форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких структур;
 здобуття навичок використання методів і інструментарію для обґрунтування управлінських рішень щодо фінансів підприємства.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Модуль 1. «Фінанси підприємств»

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи фінансів підприємств

Тема 1. Основи фінансів підприємств.

Поняття та сутність фінансів підприємства. Функції фінансів. Сфери фінансових відносин. Грошові прибутки, грошові фонди, фінансові ресурси підприємств. Джерела формування фінансових ресурсів. Державне регулювання фінансових ресурсів підприємств. Основи організації фінансів підприємств: саморегулювання, самоокупність, самофінансування. Фінансова діяльність підприємств. Зміст, завдання та організація фінансової роботи на підприємствах: фінансовий менеджмент, фінансове планування, оперативна фінансова робота, аналіз та контроль господарської діяльності, фінансовий контроль. Фінанси підприємства в умовах формування ринкової економіки.

Ключові слова: фінанси, фінансові відносини, фінансова діяльність, фінансові ресурси.

Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств.

Сутність та значення грошових розрахунків в діяльності підприємств. Принципи організації розрахунків. Порядок відкриття підприємствами розрахункового, поточного, валютного, позичкового, депозитного та інших рахунків в банку. Форми безготівкового розрахунку. Готівково-грошові розрахунки на підприємстві. Ведення касових операцій підприємством. Розрахунково-платіжна дисципліна, її зміст, значення для забезпечення господарської діяльності.

Економічні та фінансові санкції в системі грошових розрахунків та платежів. Призначення та структура звіту про рух грошових коштів.

Ключові слова: грошові розрахунки, готівкові і безготівкові розрахунки, касові операції, рух грошових коштів.

Тема 3. Грошові надходження підприємств.

Економічна характеристика, склад та класифікація грошових надходжень підприємств. Види грошових надходжень з внутрішніх та зовнішніх джерел. Фактори, що впливають на абсолютну суму виручки від реалізації продукції. Надходження від реалізації продукції. Формування надходжень від реалізації продукції та часу. Розподіл надходжень від реалізації продукції. Грошові надходження від іншої реалізації. Дохід підприємства від фінансово-інвестиційної діяльності. Надходження від фінансових інвестицій. Формування валового і чистого доходу підприємства. Надходження коштів від здачі в оренду основних фондів, від застосованих фінансових санкцій. Бюджетні дотації, субвенції. Отримання фінансової підтримки.

Ключові слова: грошові надходження, розподіл надходжень бюджетні дотації, субвенції, фінансова підтримка.

Тема 4. Формування і розподіл прибутку.

Економічний зміст прибутку. Прибуток як джерело формування фінансових ресурсів. Прибуток від реалізації. Встановлення цін на продукцію та їх вплив на формування прибутку. Доходи підприємств від звичайної та надзвичайної діяльності. Доход від реалізації продукції (робіт та послуг). Інші операційні доходи. Дохід від участі в капіталі. Фінансові та інші доходи. Витрати підприємств, їх характеристика та склад. Операційні та інші операційні витрати. Втрати від участі в капіталі. Фінансові та інші витрати. Фінансові результати діяльності підприємства, їх розрахунок. Формування та розподіл прибутку від різних сфер діяльності. Розрахунок прибутку (збитку) від звичайної діяльності. Формування чистого прибутку (збитку) звітного періоду. Прибуток для цілей оподаткування. Сутність і методи обчислення рентабельності. Розподіл і використання прибутку. Використання чистого прибутку. Фонди грошових засобів підприємства, які будуються за рахунок чистого прибутку.

Ключові слова: прибуток, доход від реалізації, фінансові результати, рентабельність, фонди грошових коштів.

Тема 5. Оподаткування підприємств.

Сутність оподаткування підприємств і податкова система. Сутність податків і їх функції. Система оподаткування підприємств та її становлення в Україні. Оподаткування прибутку підприємств. Плата за ресурси. Непрямі податки та особливості їх впливу на фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання. Акцизний збір. Об'єкти оподаткування. Податок на додану вартість. Прямі податки. Податок на нерухомість підприємства. Обов'язкові відрахування підприємств на цільові державні фонди та їх вплив на фінансово-господарську діяльність. Місцеві податки і збори. Оподаткування суб'єктів малого бізнесу. Організація спрощеної системи оподаткування, обліку і звітності суб'єктів малого підприємництва. Документальна перевірка як форма контролю Державної податкової адміністрації за станом розрахунків підприємств з бюджетом. Порядок відображення в актах документальних перевірок аналізу фінансово-господарської діяльності платників податку на прибуток. Особливості оподаткування суб'єктів господарювання в окремих сферах діяльності.

Ключові слова: оподаткування підприємств, прямі і непрямі прибутки, об'єкти оподаткування.

Змістовий модуль 2. Управління фінансами підприємств

Тема 6. Оборотні активи.

Сутність і основи організації оборотних активів. Склад і структура оборотних активів. Класифікація і принципи організації оборотних активів. Визначення потреби в оборотних активах. Необхідність і способи визначення потреби в оборотних активах. Нормування власних оборотних засобів. Джерела формування оборотних активів. Власні джерела формування оборотних активів. Використання банківських кредитів для формування оборотних активів. Залучення коштів інших суб'єктів господарювання. Показники стану і використання оборотних активів. Показники стану власних оборотних активів. Показники використання оборотних активів і шляхи прискорення їх обертання. Вплив розміщення оборотних активів на фінансовий стан підприємства.

Ключові слова: оборотні активи, потреба в оборотних активах, власні джерела.

Тема 7. Кредитування підприємств.

Необхідність та сутність кредитування підприємств. Кругообіг активів підприємств та необхідність залучення кредитів. Принципи та види забезпеченості кредитів. Класифікація кредитів, що надаються підприємствам. Кредитна лінія. Контокорентний кредит. Суть та форми кредитування підприємств банківськими установами. Види банківського кредиту та їх характеристика. Умови та порядок отримання банківського кредиту. Кредитний процес. Методика оцінки платоспроможності позичальника. Порядок нарахування відсотків за депозитними та кредитними операціями. Порядок погашення банківського кредиту підприємством. Особливості кредитування окремих видів позичок. Обліковий кредит та кредитування під заставу векселів. Іпотечний кредит. Факторинг. Небанківське кредитування підприємств. Комерційне кредитування підприємств. Лізингове кредитування підприємств. Кредитування підприємств за рахунок коштів міжнародних фінансово-кредитних інститутів.

Ключові слова: кредитування, кругообіг активів, кредит, факторинг.

Тема 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів.

Сутність основних засобів як матеріальних цінностей. Основні засоби виробничого та невиробничого характеру. Оцінка та відтворення основних засобів. Знос і амортизація основних засобів. Методи амортизації основних засобів. Показники стану та ефективності використання основних засобів: забезпечення підприємства основними засобами; стан основних засобів; ефективність використання основних засобів. Капітальні вкладення, їх сутність, склад та джерела фінансування. Порядок фінансування і кредитування капітальних вкладень. Фінансування витрат на поліпшення основних засобів. Ремонт основних фондів та його фінансове забезпечення.

Ключові слова: основні засоби, відтворення, знос, стан і ефективність використання основних засобів, капітальні вкладення.

Тема 9. Оцінювання фінансового стану підприємств.

Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність і значення. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємств. Показники фінансового стану підприємства. Фінансовий аналіз короткострокової заборгованості. Аналіз структури джерел коштів і їх використання. Фінансовий аналіз оборотності активів підприємства. Аналіз руху грошових коштів на підприємстві. Фінансовий аналіз дебіторської заборгованості. Аналіз оборотності товарно-матеріальних запасів. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства. Оцінка фінансової стійкості підприємства. Комплексний аналіз стану підприємства за допомогою фінансових коефіцієнтів. Перспективи поліпшення стану розрахунків підприємств.

Ключові слова: фінансовий стан, аналіз, ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість.

Тема 10. Фінансове планування на підприємстві.

Зміст та завдання фінансового планування. Методи фінансового планування. Інформаційна база фінансового планування. Фінансовий план як складова частина бізнес – плану. Особливості фінансового планування. Розрахунок потреби в матеріальних ресурсах при складанні фінансового

плану. Вибір варіанта капіталовкладень. Розрахунок суми амортизаційних відрахувань. Розрахунок собівартості продукції. Розрахунок суми капіталу на приріст оборотних засобів. Розрахунок показників прибутковості та витратної частини фінансового плану. Розрахунок показників фінансового плану та балансу доходів і витрат. Значення і зміст оперативного фінансового плану та порядок його складання.

Ключові слова: фінансове планування, фінансовий план, потреба в ресурсах.

Тема 11. Фінансова санація підприємств.

Економічна сутність фінансової санації підприємства та порядок її проведення. Фінансова криза на підприємстві: симптоми та фактори, що її спричиняють. Менеджмент фінансової санації підприємства. Випадки, коли приймається рішення про фінансову санацію підприємств. План санації. Сутність санаційного аудиту та етапи його проведення. Аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства, що перебуває в кризі. Аналіз причин кризи та сильних і слабких місць на підприємстві. Ситуація підприємства на ринках факторів виробництва та збуту готової продукції. Фінансові джерела санації підприємств. Форми фінансової санації. Внутрішні джерела фінансової санації. Санація балансу. Зменшення статутного фонду підприємства. Санація із залученням коштів власників підприємства. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника. Державна фінансова підтримка санації підприємств. Економіко-правові аспекти санації та банкрутства підприємств. Порядок оголошення підприємства банкрутом. Задоволення претензій кредиторів. Приховане, фіктивне та зумисне банкрутство.

Ключові слова: фінансова санація, фінансова криза.

Практичні заняття курсу передбачають виконання ситуаційних, тестових, розрахункових та інших завдань, опитування та дискусії за темами, короткі виступи та презентації з тематики дисципліни.

Тематика практичних занять:

Тема № 1. Основи фінансів підприємств.

Тема № 2. Організація грошових розрахунків підприємств.

Тема № 3. Грошові надходження підприємств.

Тема № 4. Формування і розподіл прибутку.

Тема № 5. Оподаткування підприємств.

Тема № 6. Оборотні активи.

Тема № 7. Кредитування підприємств.

Тема № 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів.

Тема № 9. Оцінювання фінансового стану підприємств.

Тема № 10. Фінансове планування на підприємстві

Тема № 11. Фінансова санація підприємств

Приклади практичних завдань:

Практичне завдання:

Торговельне підприємство отримало за останні 10 днів виручку від реалізації у такому обсязі: 12000 грн, 10000 грн, 8000 грн, 9800 грн, 12000 грн, 3800 грн, 14000 грн, 9900 грн, 12700 грн, 9100 грн. Для забезпечення нормальних розрахунків із покупцями по трьох торговельних точках, які в нього є, йому 17 необхідно мати на початок робочого дня залишок у касі сумою 3000 грн. Середньоденна витрата готівкових коштів на господарські потреби підприємства дорівнює 500 грн. Обчислити ліміт каси підприємства за умови, що виручка ним здається до банку:

1) щодня;

2) один раз на три дні.

Приклад тестового завдання:

До власних і прирівняних до них джерел формування оборотних коштів належать:

1) кредиторська заборгованість;

2) сталі пасиви;

- 3) випуск цінних паперів;
- 4) чистий прибуток;
- 5) банківський кредит.

Індивідуальні завдання

Для стимулювання науково-дослідницького й творчого інтересу здобувачів вищої освіти і здобуття ними навичок наукової діяльності вони залучаються до виконання додаткових видів робіт в певних проєктах, ця діяльність враховується при підведенні підсумків роботи здобувачів вищої освіти у семестрі. Так, наприклад, здобувачам вищої освіти може бути запропоновано виконання рефератів за темами дисципліни «Інвестування» у вигляді презентацій та захистити її на практичному занятті. Найкращі рекомендуються до виступу на науково-практичній конференції.

Індивідуальні види робіт можуть бути змінені та доповнені за ініціативою викладача або здобувача освіти (за погодженням із викладачем).

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль – 100 балів Підсумковий контроль – залік
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру.	

Відвідування лекцій:

За відвідування кожної лекції нараховується 1 бал. Максимальна сума становить 10 балів.

Практичні заняття:

Оцінюються за активністю здобувачів освіти на заняттях, їх відповідями, доповідями та ступенем залученості у дискусії (до 7,5 балів).

Максимальна сума становить 7,5 балів за кожне заняття, 90 балів - максимальна сума.

Самостійна робота

Написання та захист реферату (тематика погоджується із викладачем курсу) у вигляді доповіді та/або презентації оцінюються у 10 балів.

Підсумковий контроль - Залік

Здобувач отримує підсумкову оцінку за результатами поточного контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач, становить 100.

Якщо протягом семестру здобувачем за поточним контролем набрано більше 100 балів, то вони порівнюються до 100.

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни та пройшовши процедуру визнання згідно [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ](#).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
82-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в

			основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками
75-81		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками
64-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками
60-63		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мініимального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки
35-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мініимального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1-34		F	«Безумовно незадовільно» теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

ІНФОРМАЦІЙНО- МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення:

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Конспект лекцій.
3. Посилання на Google Classroom: [Фінанси підприємств](#).
- Електронні ресурси бібліотеки ДУІТ: <https://library.duit.in.ua>.

Список рекомендованої літератури

Базова (основна):

1. Філімоненков О.С., Дема Д.І. Фінанси підприємств. К.: Алерта, 2009. 496 с.
2. Гриньова В.М., Коюда В.О. Фінанси підприємств. К.: Знання, 2006. 423 с.
3. Брюховецька Н.Ю. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Донецьк, 2006. 215 с.
4. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств: підручник для студ. ВНЗК.: УБС НБУ, 2007. 550 с.
5. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін, М.Д.Білик, Л.Д.Буряк та ін.: кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М.Поддєрьогін. К.: КНЕУ, 2012. – 546 с.
6. Бердер М.М. Фінанси підприємств: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

7. Данилюк М. О., Спасів Н.Я., Оришин Т.М. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Тернопіль: ТАЙП, 2013. 183 с.

Допоміжна:

8. Фінансовий менеджмент: підручник / В.П. Мартиненко, Н.І. Климаш, К.В. Багацька, І.В. Дем'яненко за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів «Магнолія 2006», 2014. 344 с.

9. Давиденко Н.М. Фінансовий менеджмент: підручник. К.: ТОВ «Задруга», 2012. 516 с.

10. Карпунь І.Н. Фінансова санація та банкрутство підприємств (в модулях): навчальний посібник. Львів: Вид-во «Магнолія - 2006», 2008. 448 с.

11. Говорушко Т., Шеремет О., Багацька К., Дем'яненко І. Управління фінансовою санацією підприємства: підручник. К.: «Центр навчальної літератури», 2013. 400 с.

12. Вдовенко Л.О., Сушко Н.М., Фаюра Н.Д. Фінанси: навчальний посібник. К.:ЦУЛ, 2010. 152 с.

Додаткова інформація

Детальнішу інформацію щодо методів навчання, форм оцінювання, самостійної роботи та повного списку літератури наведено у Робочій програмі навчальної дисципліни

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів ДУІТ:

[Кодекс академічної доброчесності Державного університету інфраструктури та технологій](#)

[Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у Державному університеті та технологій](#)

[Положення про Комісію з академічної доброчесності у ДУІТ та Комісію з етики та управління конфліктами у сфері академічної доброчесності у ДУІТ](#)

Порушення [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#) є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним.

Списування під час контрольних заходів заборонені.

Усі письмові роботи, виконані в електронному вигляді (реферати), перевіряються на наявність плагіату згідно з [Положенням про порядок перевірки навчальних, кваліфікаційних, науково-методичних наукових та інших робіт на наявність ознак академічного плагіату у ДУІТ](#). У випадках виявлення порушення – реагування відповідно до [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#).

Щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік) навчання може відбуватися в онлайн (або змішаній) формі за погодженням із деканом факультету.

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується [«Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ»](#).